

Ikona „Ukrzyżowanie”

- Czas powstania ok. 1631
- Miejsce powstania Łemkowszczyzna Zachodnia, Polska
- Miejsce znalezienia Szczawnik, Polska
- Wymiary wysokość: 102,5 cm, szerokość: 79,5 cm, grubość: 3 cm
- Numer inwentarzowy MNS/689/S
- Muzeum [Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu](#)
- Oddział Dom Gotycki
- Dostępność na ekspozycji „Sztuka cerkiewna od XV do XIX wieku”
- Tematy [wielokulturowość](#), [religijność](#), [namalowane](#), [śmierć](#)
- Technika [srebrzenie](#), [tempera](#)
- Materiał [deska](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [Łemkowie](#), [ikona](#), [cerkiew](#), [malarstwo](#), [2D](#), [wielokulturowość](#), [sztuka sakralna](#), [domena publiczna](#), [Chrystus Ukrzyżowany](#), [malarstwo tablicowe](#)

Ikona znajduje się w nowosądeckiej kolekcji od 1950 roku. Trafiła do niej w wyniku akcji zabezpieczającej połemkowskie mienie. Akcja ta została przeprowadzona w 1947 roku przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie na polecenie Ministerstwa Kultury i Sztuki, w związku z masowym wysiedlaniem Łemków. Grupa historyków i konserwatorów objechała wówczas łemkowskie wsie na terenie Sądecczyzny, zbierając obiekty znalezione na strychach i w przybudówkach. Pozostawione przez wyjeżdżającą ludność zabytki, narażone na zniszczenie lub kradzież, złożono w wynajętej Składnicy Muzealnej w Muszynie, opatrzone je kartkami z nazwą miejscowości. Ekspонат pochodzi z cerkwi w Szczawniku, wsi położonej na północ od Muszyny. W ikonie uwagę zwraca sylwetka ukrzyżowanego Chrystusa, o wyraźnych dysproporcjach w stosunku do mniejszych postaci pod krzyżem: Matki Boskiej, św. Jana Ewangelisty, setnika Longinusa oraz dwóch świętych niewiast. Stopy Zbawiciela, zgodnie ze starochrześcijańską, a później wschodnią tradycją ikonograficzną, przybite są oddzielnie, dwoma gwoździami. Krzyż jest ustawiany na symbolicznym grobie Adama, oznaczonym czaszką. Kobiety ukazano po prawej stronie krzyża, mężczyzn — po lewej. Na górnej poprzeczce znajduje się napis „INCI” (Jezus Nazarejczyk Car Judei), nad belką, do której przybite są ręce Chrystusa, napis cyrylicą: „Ukrzyżowanie Pana naszego Jezusa Chrystusa”, na tle belki monogram „IC XC”, a na dolnej poprzeczce, w języku greckim: „NIKA” (Zwycięzca). Także Słońce i Księżyc — znaki Starego i Nowego Testamentu — w górnych narożach zostały podpisane cyrylicą. Krzyż ustawiony jest na symbolicznie ukazanej Golgocie z czaszką Adama, na tle muru z krenelażem. Wprowadzenie stylizacji krzyża, nawiązującej do przedstawienia Drzewa Życia oraz stosunkowo duża liczba napisów w językach starocerkiewnosłowiańskim i greckim czynią tę ikonę interesującym dziełem.

Ikony przedstawiające Ukrzyżowanie były wykonywane do zwieńczenia przegrody ikonostasowej. Zwykle w zwieńczeniu tym osobnej, sylwetowej ikonie Ukrzyżowania towarzyszyły także sylwetowe ikony postaci stojących pod krzyżem. Czasem jednak umieszczano w tym miejscu obraz ukrzyżowanego Chrystusa wraz ze stojącymi pod krzyżem osobami. Wśród tych osób zawsze znajduje się Bogurodzica i św. Jan Ewangelista, często pojawiają się także postacie setnika Longinusa, Marii Magdaleny i Marii Kleofasowej. Niekiedy w scenie tej przedstawiany jest także naigrawający się tłum.

Elaborated by Maria Marcinowska (Nowy Sącz District Museum), © all rights reserved